

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 8 november 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.

(1:a avd.)

I en den 20 september 1940 dagtecknad proposition nr 38 har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 13 föreslagit riksdagen, att såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket under rubrik försvarsdepartementet till Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,850,000 kronor.

Den 8 mars 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen att med anlitande av vissa av riksdagen för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisade medel om tillhopa 4,780,000 kronor omedelbart gå i författning om uppförande av en ny central torpedverkstad. Sedermera fastställde Kungl. Maj:t genom beslut den 26 april 1940 av marinförvaltningen ingiven situationsplan för verkstaden, varjämte Kungl. Maj:t genom beslut den 21 juni 1940 uppdrog åt försvarsväsendets verkstadsnämnd att i fortsättningen handhava uppförandet av ifrågavarande torpedverkstad.

Försvarsväsendets verkstadsnämnd har i skrivelse den 18 september 1940 anfört bland annat följande:

Samtidigt som verkstadsnämnden igångsatt byggnadsarbetena å själva verkstaden, hade nämnden företagit en undersökning angående möjligheterna att å orten bereda bostad åt den personal, som erfordrades för verkstaden. Denna utredning hade givit till resultat, att nybyggnad av bostäder erfordrades för tillhopa cirka 140 familjer. Med hänsyn till att det sålunda för verkstadens drift vore oundgängligen nödvändigt, att en bostadsbebyggelse komme till stånd, hade verkstadsnämnden låtit företaga en utredning angående möjligheterna för en sådan bebyggelse och de lämpligaste formerna för densamma. Denna utredning hade utmynnat i ett förslag till uppförande av sju byggnader av närmare angiven typ, varigenom 136 bostadslägenheter om ett å två rum och kök skulle erhållas. Utredningen utvisade emellertid, att byggnadskostnaderna komme att betinga hyror, som väsentligt överstege vad personalen rimligen kunde utgiva, varför det syntes verkstadsnämnden ofrånkomligt att vidtaga särskilda åtgärder för hyreskostnadernas nedbringande. Detta borde dock icke ske genom en sänkning av bostädernas standard. Under sådana förhållanden funne nämnden den enda möjligheten för åstadkommande av erfordrer-

lig hyresminskning vara, att statlig subvention i en eller annan form erhöles. En sådan subvention bleve nödvändig vare sig bostäderna ägdes av staten — och sålunda finge karaktären av tjänstebostäder — av bostadsrättsförening, stiftelse eller privat företag. Subventionen torde för övrigt kunna betraktas såsom en oundviklig merkostnad för verkstadens förflyttning.

Nämnden hade sålunda vid sina kalkyler utgått från att för bostadsbyggnaderna lån erhöles intill 85 procent av byggnadskostnaden mot en ränta av 4½ procent, samt att återstående 15 procent tillhandahölles i form av ränte- och amorteringsfritt lån. Då nu befintliga statliga låneformer icke torde passa för ett lån av denna karaktär, förutsatte nämnden, att en särskild lånefond bildades, vars villkor skulle bestämmas av de föreliggande särskilda förhållandena.

Beträffande formerna för förvaltningen av de ifrågavarande bostadsbyggnaderna hade verkstadsnämnden angivit fyra olika alternativ, nämligen tjänstebostadsform, förvaltning genom bostadsrättsförening, förvaltning genom stiftelse med staten som huvudintressent, vilken stiftelse sedermera kunde övergå i en bostadsrättsförening, samt slutligen administration av privat företag. Det sistnämnda alternativet syntes för närvarande vara ogenomförbart. Nämnden vore emellertid icke för sin del beredd att nu avgiva något definitivt förslag beträffande den lämpligaste förvaltningsformen. Med hänsyn till att uppförandet av själva verkstaden numera fortskridit så långt, att driften vid densamma beräknades kunna igångsättas inom en icke avlägsen framtid hade nämnden funnit det oundgängligen nödvändigt att medel snarast ställdes till nämndens förfogande för ifrågavarande ändamål.

Det föreliggande medelsbehovet har av verkstadsnämnden angivits till 1,850,000 kronor, varav 1,750,000 kronor för byggnadskostnader, inklusive utgifter för erforderlig tomtmark, och 100,000 kronor för oförutsedda utgifter och merkostnader på grund av numera tillämpad rörlig prissättning i entreprenadavtal.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande:

Efter granskning av det av verkstadsnämnden framlagda förslaget hade departementschefen funnit detsamma i stort sett innebära en godtagbar lösning av det föreliggande spörsmålet. Departementschefen funne sig sålunda böra tillstyrka, att de föreslagna bostadsbyggnaderna med det snaraste komme till utförande. Mot de av nämnden uppskattade kostnaderna, sammanlagt 1,850,000 kronor, hade departementschefen icke något att erinra.

På sätt verkstadsnämnden förutsatt, torde frågan om den slutliga formen för de ifrågavarande bostadshusens förvaltning böra göras till föremål för ytterligare övervägande, innan ståndpunkt därtill fattades. Flera lösningar vore därvidlag tänkbara. Lämpligast syntes emellertid vara, att byggnaderna i sinom tid övertoges av ett särskilt för ändamålet bildat rättssubjekt med uppgift att genom bostadsrättsföreningar eller på annat sätt organisera bostädernas försäljning eller uthyrning. Den ifrågasatta investeringen av kapitalmedel i byggnadsföretaget, vilken betingades av nödvändigheten att snabbt iordningställa bostäderna, kunde sålunda från statsverkets synpunkt betraktas såsom provisorisk och innebure ur budgetär synpunkt närmast en förskottering av statsmedel. Vid sådant förhållande torde anslag för ändamålet böra uppföras under fonden för förslag till statsverket. Därrest framdeles äganderätten till byggnaderna skulle komma att överföras till enskilt rättssubjekt, kunde vid överlåtelsen av egendomen statsverket tänkas komma att stå såsom långgivare åt köparen. Under sådana förhållanden syntes det i för-

lagsfonden investerade kapitalet böra överföras till fonden för låneunderstöd. Frågan om en dylik försäljning av fastigheten komme självfallet att i vanlig ordning underställas riksdagens prövning, i samband varmed de närmare villkoren för ett eventuellt lån till köparen kunde fixeras.

Beträffande förvaltningen av egendomen under den tid densamma ägdes av statsverket syntes det riktigast, att denna förvaltning omhänderhades av marinförvaltningen. Underhållet av fastigheterna förutsattes skola bestridas av inflytande hyresmedel, vilka till överskjutande belopp borde inlevereras till riksgäldskontoret, som förvaltade förlagsfonden. Uppförandet av byggnaderna syntes böra omhänderhavas av verkstadsnämnden, till vars förfogande därför erforderliga medel torde få ställas.

Av den lämnade redogörelsen framgår att det befunnits oundgängligen nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder för att tillgodose behovet av bostäder för personalen vid den under uppförande varande centrala torpedverkstaden. Enligt det av verkstadsnämnden framlagda, av departementschefen tillstyrkta förslaget skulle genom statens försorg för ändamålet uppföras sju bostadsbyggnader, rymmande sammanlagt 136 lägenheter om ett å två rum och kök. Kostnaderna härför hava uppskattats till 1,850,000 kronor. Då driften vid torpedverkstaden beräknas snart kunna igångsättas har verkstadsnämnden ansett byggandet av personalbostäderna omedelbart böra påbörjas.

Med hänsyn till vad sålunda i ärendet blivit upplyst, finner jämväl utskottet det ofrånkomligt att genom statens medverkan bostadsfrågan för ifrågavarande verkstadspersonal bringas till en lösning. Utskottet anser sig dock böra framhålla, att det måhända varit möjligt att åvägabrinda en för såväl staten som verkstadspersonalen mera tillfredsställande lösning än den i förevarande proposition föreslagna därest utredning om bostadsbehovets ändamålsenliga tillgodoseende företagits innan beslut fattats av statsmakterna om torpedverkstadens förflyttning från Karlskrona. I frågans nuvarande läge anser utskottet sig likväl böra i huvudsak godtaga den av departementschefen anvisade utvägen till bostadsbebyggelsens anordnande. Enligt utskottets mening är det emellertid önskvärt, att en närmare undersökning verkställes huruvida det icke är möjligt att förutom byggnader av föreslagen typ även uppföra ett antal en- eller tvåfamiljshus, avsedda att tagas i anspråk av sådana familjer, som äga förutsättningar för att bilda egna hem. En dylik förändring av byggnadsprogrammet synes utskottet lämplig under förutsättning att den kan genomföras inom ramen för det äskade anslaget, emot vars storlek utskottet icke finner något att erinra.

Av vad i förevarande ärende förekommit framgår, att byggnadskostnaderna på bostadsmarknaden numera uppgå till sådana belopp, att arbetare med normala inkomster icke kunna betala det hyrespris, som en bostad med försvarlig standard kräver. Verkstadsnämnden har också vid sina kalkyler utgått ifrån, att femton procent av byggnadskostnaden i här föreliggande fall skulle tillhandahållas i form av ränte- och amorteringsfritt lån, något som i realiteten bör betraktas som en form av statssubvention. I trots härav äro de planerade bostäderna vad utrymmet beträffar blygsamt tilltagna. Utskottet har med mycken tvekan och uteslutande på grund av det tvångsläge,

Utskottet.

som i förevarande fråga uppkommit, funnit sig böra acceptera en finansieringsform för ifrågavarande bostäder av antydd art.

Departementschefen har ansett frågan om den slutliga formen för bostadshusens förvaltning böra göras till föremål för ytterligare övervägande innan ståndpunkt därtill fattas och tillika framhållit, att det torde vara lämpligast att byggnaderna i sinom tid övertagas av ett särskilt för ändamålet bildat rättssubjekt med uppgift att genom bostadsrättsföreningar eller på annat sätt organisera bostädernas försäljning och uthyrning. Utskottet ansluter sig till vad departementschefen sålunda uttalat.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till *Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,850,000 kronor.

Stockholm den 8 november 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Åkerberg*, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Gabrielsson*, *von Stockenström*, *Berling*, *Anderberg*, *Ekströmer*, *Andersson* i Rixö, *von Heland* och *Gustaf Elofsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Skoglund*, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Falkenberg, *Ward*, *Lindberg* i Umeå, *Bergström*, *Mårtensson*, *Carlström* i Södergården, *Lundberg*, *Andersson* i Malmö, *Pettersson* i Rosta och *Pettersson* i Dahl.
